

Kosmosa gidenler hakda ballada

Category:

Ertekiler, Geň-taňsy wakalar, Kitapcy, Medisina, Nukdaýnazar, Oýlanmalar

написано kitapcy | 21 января, 2025

Kosmosa gidenler hakda ballada KOSMOSA GIDENLER HAKDA BALLADA

- »Gelenler entäk gidenoklar»

Ýigriminji asyryň epiteti az däl. Oňa atom asyry, elektrik ýa-

da tizlik asyry diýýärler. Indi »kosmos asyry» hem diýilýär. »Elektrik asyry» wagtynda Ə ähli zatlary, hatda söýgünü-de »elektrik» täsiri bilen düşündirýärdiler. Haçan-da »kosmos asyry» başlananda hemme zady »kosmosdan gelenler» bilen baglanyşdyryp başladylar.

Munuň özi örän oñaýly boldy. Bardy-geldi bir ýerden sähelçe düşňüksizræk delje zat tapylsa, meselem, guýydan çelek tapylyşy ýaly diýeli, derrew çaklama peýda bolýardy: »Kosmosdan gelenleriň işi. Wah hawa-la, şol gadyrdanlar! Alymlar gatyrganýardylar, köplenjem dymýardylar. Başga planetalardan gelenler modasy olara enaýy we zyýansyzja görünüärdi. Emma...

1976-njy ýylda amerikan ruhanylary E. Rili hem-de U. Makkridi ABŞ-da mistikanyň ýaýraýsyny öwrenmek boýunça sosiologik barlag geçirip gördüler. Psihiatorlaryň nukday nazaryndan seredeniňde, netije howply: orta hasapdan amerikanlaryň her ondan dördüsü öz ömründe haýsydyr bir »gudratly» hadysanyň shaýady bolupdyr. Kimdir biri şeýtan görüpdir, başga biri Ə perişde, üçünji biri Ə arwah, dördünjisi Ə tarelka münüp, kosmosdan gelenleri görüpdir. Hut şeýle. Bir zady öñünden gepleşeliň: biz kosmosdan gelenler ideýasyna garşı däl. Tersine, şonuň aýgytly tarapdary. Yöne, islendik çaklamany tassyklamak üçin faktlar gerek, ine, şolaryň welin, tä 50-nji ýyllardan başlap şol öñküligi Ə özem oñaýsyz, ynanarlyksyz, akyla sygmajak zatlar...

Eýsem-de bolsa, bu ugurdan ýazylan esasy işleriň biri metafizik M.M.Agrestin paleogaltaşyklar temasyndan ýaýbaňlandyrylan makalasy islendik nukdaynazardan seredeniňde- de ýeterlik çynlakaýdy. »Gelenleriň» bolaýmagynyň mümkünigkeitini tassyklaýan zatlar tertipleşdirýärdi:

1. başga planetadan gelen ekspedisiýanyň gös-göni galdyran yzlary (mysal tektitler);
2. »gözi bilen görenleriň» tassyklamalary (mysal injiliň teksti);
3. dürli döwürlerde salnan »gurup bolmajak» ymaratlar hem-de düzülen zatlar (mysal Ə Baalbek eýwany);

4. »wagtyndan öñ» bilinen zatlar.

Şonda kosmosdakylaryň Ýere wizitiniň bolandygyna şáyatlyk edýän zatlary anyklap, örän aktiw barlamaga we köptaraplaýyn degsirip görüp, akyl eleginden geçirmäge bolan zerurlyk hakynda aýdylýardı.

Emma tiz wagtdan soñ »kosmosdan gelenler» problemasy bilen ygtybary kem ýazyjysumaklar meşgullanyp başlady. Bularyň jemlemesi hökmünde Erih Fon Denikeniň kitaby esasynda surata düşürilen (GFR) »Geljek hakynda oýlanmalar» atly reklama roligi peýda boldy. Owadan edip düşürilen ajaýyp filme bir demde seredip görýärsiň. Emma, zehinini galkyndyrmak bilen ol özünü »eger-de birden» diýip, goýan örän köp sowallaryna jogap bermeýärdi, hut şonuň üçinem ol degerli we degersiz tankyda artykmaç sezewar boldy.

Gynansak-da, bu tankyda M.M.Agrest tarapyndan düzülen shemadan tapawutlylykda, başly-baratlyk mahsusdy. Ol diňe aýry-aýry faktlary inkär etmäge çalyşyärdi. Şeýlelikde, mistikanyň dumany selçenlemän, gaýtam barha we barha goýalýardı.

Şonuň üçin-de köp faktlaryň bireýýäm esassyzdygy subut edilende bolsa, makaladan makala, kitapdan-kitaba geçip ýörendigine geň galybam oturasy zat ýok. Bölek-bücek ýalana çykarmalar, nädogry çäklamalaryň üýşmegini, onda-da jedelkeş şowhuncynyň öz sowalyna, öz soragy bilen jogap bermek ýoly arkaly tassyklan zatlaryny açyk-aýdyň ederden ejiz gelýär. Ýene-de gyzgyn jedeliň şowhuny asmana galýar. »Galtaşma bolupmy, ýa-da ýok?». Yaşlar jedel edýärler. Özem başarnyksız »kosmosdan gelenler» bar □ diýip, biri tassyklayár, şol bir wagtyň özünde-de, eýýäm haçan tankytlanan faktlary delil getirýär. »Ýok! Kosmosdan gelen ýok!» □ diýip, ikinji biri gygyrýar □ olam şol faktlary örän oñaýsyz we başarnyksız »tankyt» edip başlayár. Bu iki fanatigiňem şeýle zat kellesine-de gelenok. Belki hakykatdan-da kosmosdan gelnendir, ýone olaryň »gelendigi» başga faktlar arkaly subut bolýandyr. Belki-de ol faktlar Ýer ýüzünden bireýýäm ýitip gidendir.

• Kosmos köne-küşülleri

Gürrüň mümkün bolan paleowizit hem-de paleogaltaşyklar, ýagny biziň planetamyzyň geçmişi hakynda gider. Şonuň üçin-de anyklanmadık, uçýan zatlar AUZ, Atmosferadaky Anomal Ýagdaýlar AAÝ hem-de kosmosyň beýleki siwilizasiýlary bilen radio ses alyşmasy hakda gürrüň etmeris. Biz akyl ýetirmesi juda kynçylyk döretmeýän zatlar: syrly ymaratlar, gurlan zatlar hem-de şekiller bilen çäkleneris.

Paleowizitiň bolandygyny tassyklaýjak zatlary iki topara: anyk-aýdyň we oňa dahilly bolan zatlara böleliň. Anyk diýlende kosmos gämisi, wezdehody, olaryň zapas şaylaryny, priborlary we başga zatlara düşünmek bolar. Anyk-aýdyň faktlaryň ikinji bir toparyna degişli diýip □ biziň ata-babalarymyzyň ýyldyzara ucujuy kosmos gämilerini, olaryň peýdalanan beýleki enjamlaryny, gaýry planetalylaryň özünüň görndlendiginin faktlaryna düşüneliň. Dahilly zatlara ucujuy apparatlaryň ýa-da işleyän dwigatelleriň Ýere gonanda galdyran yzlaryny, aýakgaplaryň oltaň yzyny, ýa-da ýasalan zatlaryň galyndylaryny degişli edeliň. Dahilly zatlaryň ikinji topary □ »Yzlaryň yzy, ýagny, tapylan, emma biziň günlerimize çenli ýetip gelmedik, ýitirilen ýa-da sumat bolan zatlar hakyndaky rowaýatlardyr.

Hindi ýogasy, tibet medisinasy, Hytaý iññesançmasy we şuňa meňzeş bilimleriň täsin sistemasy bar. Käbir zatlarda olar hatda häzirki zaman ylmyndan-da öne geçendir. Öne geçipdir □ ýöne, nähilelik bilen? Gadymkylaryň bilimleri empiriki, başly-barat, »maňlaýyň urup görmek» metody bilen toplanypdyr. Egerde olaryň üstünliklerini çișirip görkezmesek, onda ýetmezçiliğin-de köpdüğine aňsat göz ýetirýärис. Iññe sançmakda meselem, Huan fu Mýe çenli (256 ý.) ösümlik bilen bejermekde hem Ibn Sina (X a.) çenli we başga-da birnäge ugurlarda hiç hili sistema ýokdy.

Empiriki faktlary toplamagyň, bilesigelijilikli mysaly hökmünde dogonlaryň »akyla sygmajak» astronomiki bilimleri hakda aýtmak bolar. Fransuz etnografy M. Griolyň habar bermegine görä, olar gurşap alan dünýä örän oňat göz ýetirýärdiler: olar Galaktikanyň spiral görnüşlidigini, Gün sistemasynyň gurluşyny, Sirius sistemasyny we başga zatlary bilyärdi. Öz-özünden şeýle sowal ýuze çykýar: birden-de

»wagtyndan öň bilnen zatlara» degişli bolan fakt öz gözbaşyny asmanda gizleýän bolaýmasyn?

Emma dogonlaryň miflerinde ýerli gözegçiniň nukdaýnazary aýdyň duýulýar, özem örän ünsli adamyňky. Şeýlelikde, gürrüň kosmosdan gelen filantroplaryň ýokary bilimliliği hak-da dälde, eýsem dogonlaryň özüniň astronomiki gözegçilige ussatlyklary barada barýar. Şol bir wagtyň özünde-de olar optiki gurallardan peýdalanmadyk bolsalar gerek: häzirki wagtda astronomlaryň birnäçe esse ulaltmak arkaly görýän zatlaryny geçmişde käbir gözü ýiti adamlar hiç hili guralsyz görüp biliplidir. Ulaldyjy gurallary peýdalanman, tüwi ýa-da gülälek dänelerine çekilen nagyslar □ adam ukybynyň örän giňdigine şäyatlyk edýär. Onsoň hem gyzyl reňkiň, turşy tagamyň, käbir yslaryň, gipnotiki ýagdaýyň, aýratyn beden maşklarynyň □ adamyň görejini ýiteldýändigini bellemelidiris. Dogonlaryň biliminiň esasynda olaryň sirius sistemasyndan »gelenler» bilen bolan gatnaşygy ýatyr diýip tassyklaýanlar az bolmady. Emma olaryň astronomiki açışlarynyň aglabasyna göz yetirmek üçin ýonekeýje teatr binokly ýeterlidir. Galyberse-de, dogonlar Ýupiteriň diňe dört sany hemrasyny □ iň ulularyny bilýärdi. Olar diňe antiki dünýä mälim bolan planetalary bilýär. Uran, Neptun, Pluton hakdaky düşunjeler bolsa ýatlaryna-oýuna-da gelenok...

Dogonlar Saturnyň halkalary hakynda bilyän bolsalar-da, bu planetanyň hemralarynyň bardygynadan habarsyz. Dogonlaryň Sirius W-nyň örän dykyzdygyny bilýändiklerini alymlar şüphe astyna alýarlar: olaryň dilindäki degişli termin ol ýyldyzyň, has dogrusy ýerden görünýän ululygyny görkezýär.

Günüň, Aýyň ýyldyzlardan bize ýakyndygy eýýäm Ýewropanyňam, Aziýanyňam gadymy astronomlaryna mälim eken. Onsoňam Siriusyň »Älemiň göbegi» hasaplanmagyna geň galyp oturasy zat ýok: sebäbi ol örän alysda hem bolsa, juda ýagtylyp görünýär. Dogonlaryň »Siriusmerkezleşmesi» □ bary-ýogy kosmologiyanyň mümkün bolan wariantlarynyň biridir. Özem hakykata laýyk gelýändigi bilen tapawutlanýar. Syryň derejesi şeýlelik bilen ep-esli pese düşýär. »Kosmosda» bolanlygyndan ýerdäkä öwrülyär.

Geliň köp wagtdan bări biziň ýerimize kosmosdan gelenleriň bolandygyny tassyklaýan esasy mysallar hökmünde ýatlanýan maglumatlara seredip geçeliň.

• **Taýganyň üstünde bolan partlama**

A.P.Kazansewiň »Partlaýyş (1946 ý.) atly hekaýasy çap edileli bări guralan ekspedisiýany sanap tükeder ýaly däl. Özem şol ekspedisiýalarda başga planetadan gelen zwezdolýotyň gonjak wagty awariýa düşendigi hakdaky pikir öñe sürülyärdi.

1908-nji ýylyň 30-njy iýun günü ir bilen nähilidir bir syrly kosmiki obýekt Minusinsk ülkesiniň üstünde atmosfera girmek bilen ýarylypdyr. Güýçli urgy hatda partlamanyň bolan ýerinden 30 km. daşlykdaky çopan çatmasyny hem-de ewenkleriň çumysyny dargadypdyr. Dik asmana göterilen tüssäni 450 kilometr uzaklykdan hem görüpdirler. Tungus obýekti bilen obýekti bilen näme bolup geçendiginiň sebäbini düşündirmäge synanyşýan çaklamalar ýüzden-de geçdi. Emma, heniz belli bir pikire gelnenok.

Ýeterlik maglumatlaryň ýokdugy zerarly A.P.Kazansewiň gipotezasyny häzirki döwürde ýalana çykarmak mümkün däl. Ýöne »Tungus täsinligini» meteoritiň döreden bolmagynyň mümkünindigi hakykata has ýakyn ýaly görünýär. Belki-de 1986-nji ýylyň martynda »Wega ♂ I», »Wega ♂ 2» hem-de »Djotto» stansiýalaryndan alınan maglumatlar bu zadyň aňyrsyna ýetmäge ýardam eder.

• **Aýdan gelen aýnajyklar (tektitler)**

»Kosmosdan gelenler» hakdaky gürrüňleriň rowaç döwründe »paleowizitiň» tarapdarlarynyň ünsüni tektitler diýilýän bir zat hem çekdi. Tektitleriň düzümünde alýumininiň hem-de berillinin radioaktiw izotoplary bardy. Bu termin 1900-nji ýylda awstriýaly geolog E.Zýuss tarapyndan döredildi. (»Tektos ♂ grekçe eredilen diýmek) Çüýşäniň aýnasyna meňzeş ýarym açyk ýaşylymtyl ♂ gara reňkli jisimleri Filippinlerden, Indoneziýadan, Günorta-Gündogar Aziýadan, Awstralıýadan, Çehoslowakiýadan tapýarlar. Olaryň görnüşleri dürli-dürlüdi ♂

şar, almurt, »ganteljik» we ş.m. şekillerde. Demirgazyk Aralyň eteklerinde, Jamanşin diýen ýerde, tektitleriň ýakyylan, eredilen, gara ýanyk, ini bir metre çenli bolan bölekleri-de bardy. Barlaglar tektitleriň ýerde döremeginiň mümkün däldigini görkezdi.

Olar meteoritlerem, wulkanyň emele getiren jisimleri-de däl. Ilkinji hem-de esasy orunda durýan gipotezalaryň biri □ olar Aýyň üstünde Meteorit ýaganda ýa-da wulkan ýarylanda döräp, Ýere erän görnüşinde ýetip gelipdir hem-de özboluşly elliptik şekil alypdyr. Ikinji çaklama boýunça tektitler ägirt uly meteorit, osteroid ýa-da kometa ýarylanda emele gelipdir.

Iň gyzykly ýeri-de Demirgazyk Amerikadaky tektit meýdany howanyň 20 gradus sowan döwrüne, eosene gabat gelýär. Bu wakalar mundan 34 million ýyl ozal bolup geçendir. Dj. O'Kidiň (ABŞ) çaklamasyna görä, howanyň sowamagy Ýeriň daşyny tektit halkasynyň gurşap alandygy üçin bolupdyr. Bu wagtlayýyn bezeg soñlugu bilen dargap hem-de ýere dökülip aýrylan bolsa gerek.

Köp wagtlap adamlary başga bir syrly fakt alada goýup geldi: Tektitler köplenç elektrik liniýalarynyň ugrundan tapylýardы. Ýöne, muňa-da başga planetadan gelenleriň dahly ýok. Görlüp oturylsa, olaryň ýylpyldysy guşlaryň ünsüni özüne çekipdir. Şeýle bolansoň, sarlardyr gargalar tektitleri simleriň üstüne □ öz dynç alýan ýerine eltýän ekeni.

- **Ýerasty ruhlaryň güýcleri (gazylýp alynýan gatlaklardan tapylýan predmetler)**

Ýer astyndan tonnel geçirilende, şahtalardan, kanallar çekilende gaty toprakdan nämeler tapylmady diýsene! Altyn simjagaz çykyp duran daş bölegi; Odessa daş käninden, mundan millionlarça ýyl öñ metal gurallar bilen işlenen süňkler, bir bölek dag jynsyna çümen polat çüý; gatan çäge tokgasynthaky »çüý» tyllasowut kwars bölegindäki »çalaja pos basan» çüý... Ýene-ýeneler we şuňa meňzeşler...

Bu sensasion tapyndlary resmi taýdan ykrar etmek için käbir ýagdaýlar päsgel berýär. Olar aşakdakylardan ybarattdyr.

1). Hünärli adamlar tarapyndan ýasalmandyr;

2). »çüýler» köpplenç demirden, olary pos basypdyr (pos ýokary tehnologiýanyň alamaty däldir).

3). şol zatlaryň tapylan ýeri hem-de ýagdaýy anyk däl.

Biziň pikirimizce, ummasyz kosmos giňişliginde, ýonekeý materiallardan ýasalan apparaturalarda uçmak ө örän howply çäredir.

Syryň derejesi ýene-de aşaklaýar: Özem kosmosdan Өdere çenli. Ýeriň taryhy birnäçe million ýyldan ybaratdyr. Adamzadyň aňly durmuşa şonuň 6-7 müň ýyly degişlidir. Eger-de daş guralyndan lazere çenli adamzada 6-7 müň ýyllyklar geçip gitdi. Belki-de gadym zamanlarda häzirki Ýer ýüzüne howp salýan ýadro heläkciliği ýaly ýalňyşlyga ýol berlendir. Muny hatda göz öňüne getirmegem gorkunç.

Geliň göwnüçökgünlik etmäliň. Çüye meňzeş zatlar adamsyz hem döräp biler, tebigatda jynslaryň garyndylarynyň kristallaşmagy ýaly hadysa bolaýjak zat.

Fulguritler näme? (ýyldyrym oklary), düzümünde demir bolan dag jynslaryny ýyldyrym uranda olaryň »gulajygynadan» tutup sogrup alaýmaly (Dogrusy, fulguritler büdür-südür, turba sekilli, çüýşä meňzeşräk bolýar). »Çüýleriň» döremegini meteoritler bilen hem baglanychdyryp bolardy: meteoritleriň bölejikleri urgudan soñ dargap, dag jynslaryna siňýär (goý, suwa bolsun diýeliň) şonda ol »öz döreden» kanaljyklaryny metaldan doldurýar. Bu ýagdaýy başga hilli hem düşündirmek bolardy. Şonuň üçin gelin, zerurlygy bolmasa-da »kosmosdan gelenleri» biynjalyk etmäliň.

• **Aelitanyň nyşanjygy**

(Zalsburg parallelepipedi)

1985-nji ýylda Wolfzegeden goňur kömüriň arasyndan bir metal predmet tapyldy. Öz döwründe »Zals parallelepipedi» diýip, saklayán muzeýi ýerleşen şäheriň adyny alan bu metal bölegiň töwereginde uly şowhun turupdy.

Bu zadyň sekili adyna juda laýyk gelip baranokdy. Gyralary egrelendi, »ýassyk» sekillidi. Onuň aşagynda, »ekwatoryndan» bir çzyk bardy. Egerde ol predmeti taýaga daňsaň onda çekij

ýaly bir zat emele gelerdi, ululygy takmynan 67x62x47 ml; agramy 785 g.

Geolog F.A.Gurlt, ony barlap görüp, demir meteorit diýip kesgitleme berdi. Sebäbi onuň meteorit demrine mahsus bolan ýemşikleri bardy. Eger-de Ýere her günde ýüzlerçe tonna meteoritiň »dökülip» durandygyny göz öñünde tutsaň, olaryň arasyndan has özboluşlylaryny-da tapmak başardardy.

Onsoň hem, şol jisimkislota batyrylanda onda ak garjagaza meňzeş Widmanstetten düzümleri peýda bolmady. Munuň özi şol jisimiň gaty gyzgynlyga sezewar bolmanlygyny görkezýär. Şeýlelikde onuň kosmosda dörändigine şübhelenýärsiň.

1973-nji ýylда bolsa Bakuwyň golaýynda läbik wulkanynyň döreden Bulla adasynda geolog Ý.Mammedow »täsin» parallelepipediň ýerde döränlerini-de tapdy. Olar hem ýassyk şekillidi, şara meňzeşdi. Özuniň-de daşyny çyzyk gurşap alypdy. Olaryň göwrümleri-de meňzeşdi. Köp taraplarynyň deň gelmegi, olaryň döreýsinde-de bir umumylyk bar diýen pikire itekleyär. Munuň özi entek sowap ýetişmedik ýadronyň daşynyň gatap başlan halaty ondan »bölünen» kristaljygyň çalt sowap düwme şekiline geçmegini ýatlatmaýarmy? Biziň pikirimizce Ç.Fortun (1920) parallelepipediň başga planetada dörändigi hakdaky gipotezasy ynandyryjylykly däl.

• **Neandertal adamsyna atylan ok**

(Okuň kelleçanakda döreden deşigi)

Fantast ýazyjysy A.P.Kazansew tarapynda ok degendäki ýaly tegelek deşikli kelleçanaklaryň tapylandygy ýazylypdy. Rodeziýada 1948-nji ýylда Broken Hill gurşun käninde, çep çekgesine zeper ýeten neandertal adamsynyň şeyle kelleçanagy tapylypdy. »Gazylyp tapylan kelleçanaga koltdan atylan ok degipdir diyseler ynanar yaly däl» diýip yazyjy belläpdi. Beyleki bir tarapdan, näme üçin ynanmaly däl. Biolog K.K.Flerow bizonuň Ýakudystandan tapylan kelleçanagyny görkezdi. Maňlaý süňk Hill deşilipdir, onuň gyralarynda ösüp ýetişen süňkler ýaranyň bitip ýetişendigini görkezýärdi. Bu tapyndyny b.e.öñki 40 ýyllya degişli diýip kesgitlediler.

Umuman, bu kellesüňküni naýza bilenem urup şeýle deşip bolardy, ýöne şol naýza uran batyra näme bolandygyny aýtmak kyn. Tebigatda adamdan başga şeýle deşikleri deşip biljek güýc barmy? Bir sebäbiniň meteorit bolmagy mümkün. Argentinada megateriyanyň (ägirt leniwes) skeleti tapylypdy. Ony million ýyla golaý mundan öñ meteorit degip öldüripdir. Braziliýada 1830-njy ýlda goýunlar meteorit ýagşyna duçar bolupdyr. 1880-nji ýlda ABŞ-da hem meteorit eşege degipdir, 1911-nji ýlda bolsa Ýegipetde (Müsür) meteorit hakyt ite degip öldüripdir. »Kosmosdan gelen» adamy-da aýap goýaýmandyr: »1511-nji ýlda Milanda iki sany adamy öldüripdir; Saksoniýada bolsa, 1823-nji ýlda birbada birnäçe adamy heläkläpdir; 1906-njy ýlda Meksikada gozgalaňçylar armiýasynyň generalyna gelip degipdir. Has giçki döwüre degişli-de maglumatlar bar. Şeýlelik-de bu tapylan, deşik kelleçanagyň haýran galarlyk zady ýok bolsa gerek. Galyberse-de ýyldyrym bar wulkanyň atýan daşlarydyr, tupan-tüweleyý bar. Amerikan meteorology D.Faýlliniň maglumatlaryna görä tupan-tüweleyiň emele getiren bokurdagynda şemalyň tizligi sesden ozup geçýär. Käbir tüwleýlerden soñ onuň ortasyna düşen towuk ýumurtgalary tapylypdyr. Şonda bob agajynyň gury şahajygy onuň gabygyny döwmän deşip geçip gidipdir. Başga bir gezek, daş bölejigi aýnany döwmän deşip geçip gidipdir.

Sypal bölejiginiň galyň tagtany gös-göni deşip geçen halatlaryna, şeýle-de uly bolmadyk tagta bölejikleriniň agaja gös-göni baryp çümen halatlaryna duş gelinipdir. Sent-Luisde (1896) tupan-tüweleyý wagtynda sosna taýajyk galyňlygy 1 santimetr bolan demir listi deşip geçipdir. Tupan wagtynda yüzlerçe jandarlar heläkcilik çekýärler. Şonda olaryň maýypçylygy fantastiki görünüslere eýe bolýan halaty-da bar. Mundan aňry düşündiriş artykmaç bolsa gerek.

• **»Kosmosylaryň aýakgaplarynyň» yzy**

Wagtal-wagtal metbugatda aýakgaply ýa-da ýalaňaç aýak yzlaryna duşulandygy barada habarlar peýda bolýar (Transwal, Sri-Lanka we beýlekiler). Şeýle »yzly» daşlar etnograflara giňden mälim.

Köplenç olar ýol ugruny territoriýanyň çäklerini, beýleki aýratyn nokatlary görkezýär. Ýone kähalat şeýle »yzlaryň» gazylyp alynýan gatlaklarda duşulýandygy hakda hem aýdylýar. A.P.Kazansew sowet-hytaý paleontologlarynyň 1959-njy ýıldaky ekspedisiýasy döwründe Gobi çöllüğinde ädigiň ökjesiniň gakdyran yzyna meñzeş yzlara duşupdyr.

Gynansak-da jandarlaryň köpüsiniň gazylyp alnan galyndylarynyň şeýle yzlary galdyranyna az duşulmady (şol sanda hyrly yzlar hem). Şeýle yzlary meselem, gadym eýýamdaky balykgulak şekilli ýyrtyjy iterigotusyň we öwripterusyň hem-de trilobitleriň köp görnüşleriniň galdyrmagy mümkün. Böküp ýöreýän şeýle jandarlar gurap barýan ýumşak (soñlugy bilen gatap galan) »gumanoidleriň» yzlaryna meñzeş hatara yz galdyryp gidip bilerler. Gazylyp tapylan, özem üýtgän ýa-da azda-kände ýitip ugran şeýle yzlary biziň uzak garaşýan, juda ösen siwilizasiýanyň wekili diýýänimiz yzlary hökmünde kabul edilmegi mümkün. Ýeri gelende ýatladyp geçsek, ýaňy-ýakynda şeýle bir sensasion çaklama ýalana çykaryldy: hamala adam dinozawrlaryň ýaýnap ýaşap döwründe-de bar ekenmiş. Muňa esas hökmünde ýasyrak, şübheli yzlary görkezýärdiler. Soñlugy bilen has anyklanyp öwrenilende bu yzlar ýa-ha maýdaja dinozawrlaryň, ýa-da haýsydyr bir jandaryň guýrugynyň yzy, kähalat bolsa ýone gizlinlik bilen daşda oýup ýasalan galp yz bolup çykdy...

• **Eýsem bulary yzlar hökmünde kabul edip bolarmy?**

Geliň aýdylanlary azajyk jemlejek bolalyň. Paleowizite göni shaýatlyk edýän zatlar juda ynandyryjy däl. Uly bolmadık tablisa düzeliň. Dikligine zatlary we hadysalaryň atlaryny ýazalyň: A ☐ ýasanlar; B ☐ materialy; B ☐ gurluşy; G ☐ ýerleşen ýeri (tapylan ýeri). D ☐ şol zadyň peýda bolan wagty. Keselígine 2.1 ☐ Tungus hadysasy; 2.2 ☐ tektitler we ş.m.

Indi bolsa »goşmak» hem-de »noljagazlar» oýnuny oýnalyň. Egerde »kosmosdan gelenleriň» ideýasynyň peýdasyna bolsa goşmak, tersine bolsa noljagaz goýalyň egerde maglumatlar ýeterlik bolmasa ýone nokat goýalyň. Ýasan adama »A» eger-de

şol zat diňe ýasamak arkaly döräp biljek bolsa, »+» goýalyň. Eger-de ol zat tebigy ýagdaýlarda döräp biljek bolsa »o» goýalyň. Eger üns berseňiz şu setirde »Tungus hadysasyndan» başgasynyň duşunda diňe noljagazlar peýda bolar. Ikinji setirde □ materiallar. Egerde ol tebigatda duşulmaýan bolsa (plastik, kompozit, splaw) onda goşmak goýarys, bardy geldi material ýonekeý bolsa (daş, süňk, demir, altyn) □ onda nol. Bu ýerde çylşyrymly zat ýok. Dördünji setirde □ tapylan ýeri. Egerde şol zadyň tapylan ýerinde adamlar ýaşan bolsa nol. Bardy geldi şol zat anyk ýasalan bolup, özem şol ýerde köp adamlar ýaşamadyk bolsa hökman »+» ol hakda maglumat mälim bolmadyk halatynda nokatjyk. Görseňiz şu setir durşuna nokat bolar durar. Eger-de şol zadyň dörän wagty adam entek peýda bolmadyk bolsa »+», tersine bolsa nol goýalyb. Kim bilyär, ol ýerlere şol guraly alyp azaşan adam gelen bolsa. Ine emele gelen aýdyň ýagdaý:

2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6

- A. 0. 0. 0. 0. 0
- B. 0. 0. 0. 0. 0
- W. 0. 0. 0. 0. 0. 0
- G.
- D. D. 0.
- D. 0. □. □. 0. □

Görüşüz ýaly, seredilip görülyän hadysalaryň we zatlaryň sanyny artdyrmak hem bolardy. Yöne hazırlıkçe köplenç noljagazlar we nokatlar agdyklyk edýär.

Bardy geldi mezozeý gatlagyndan haýsydyr bir jandaryň, bar trisepatopsyň diýeli, şahyna berkidleñ kinniwanja radioperedatçık tapylan bolsady, onda bizde şübheden nam-nyışan galmaždy. Ol zady gümansyz goşmaklar bilen bellärdik. Gynanskda, tapylan zatlaryň arasynda häzirki zaman derejesinde-de zat ýok. Şonuň üçin-de ýene iki »subutnama» hakda durup geçeliň.

Bular, ural derýalarynyň kenaryndaky gaýalara çekilen »himiki formulalardyr». Bu ýazgylar aýry-aýry bölejiklerine çenli

hätzirki zaman brakonýerleriniň balyk tutýan torlaryna meñzäp dur (gadym zamanlar üçin kanuny zatdyr): ondaky şekiller ilkidurmuş reňkleri bilen çekilipdi. Gan garylan ohra bolsa gerek. »Beýleki planetadan gelenlerde» hatda olar awariýa düşen bolanlarynda-da »üýtgeşigräk» bir zat tapylardy. Şeýle-de E.Denikeniň hamala Hytaýdan tapylan 316 sany galyňlygy iki santimetr, özem » aýratyn şöhle berlen» granit, tarelkalary hakyndaky habary mälimdir. Ol tarelkalarda haýsydyr bir ýyldyzlara uçuşlar ekspedisiýasy hem-de »onuň» heläk boluþy, kosmos gämileriniň döwülişi hakdaky maglumatlar beýan edilýärmiş. Nämé üçin tarelkalar granitden, olara nädip şöhle beripdirler? Özem dagap barýan gämide □ düşüner ýaly däl. Onsoň hem bu tarelkalar hakda E.Deniken A.P.Kazansewe aýdyp beripdir, aradan birnäçe wagt geçensoň bolsa onuň özi ähli zady tersine öwrüp awtor hökmünde A.P.Kazansewe salgylanyp başlaýar.

• **Biziň ata-babalarymyz kim bilen duşuşupdyr?**

(Kosmosdan gelenleriň ýazgylary)

Öňki düzen klassifikasiýamyza eýermek ýeňil düşenok. Ýöne ony çylşyrymlaşdyryp oturmagyň-da hajaty ýok. Indi gürrüň anykaýdyň zatlaryň ikinji topary, ýagny, biziň ata-babalarymyzyň syn eden zatlary, özem »dokumentleşdirilen», biziň günlerimize çenli ýetip gelen, hem-de »kosmosdan gelendigine» ynanýanlaryň bolandygyny tassyklaýar diýýän faktlary hakynda bolar.

Dogrudan-da, biziňki paleogaltaşyk meselesinde çüwmedik hem bolsa, belki bu wagt biziň ata-babalarymyza miýesser bolandyr. Paleogaltaşyklar gipotezasynyň tarapdarlary, kosmosdan gelenleriň keşbiniň nähiliräk bolandygyny görkezýän maglumatlaryň birnäçesini toplapdyr. Bu olara nähiliräk başardypdyr? Geliň, synlap göreliň.

Ganat, Poeziýa, Şöhrat, Ýeňiş ýaly dürli allegoriki şekillerde mahsusdyr (allegorid munuň özi □ haýsydyr bir abstrakt obrazyň predmet arkaly aňladılmagydyr). Şeýle suratlary Gadymy Grasiýada, humlarda, daş tabaklarda, diwarlarda çekmek giňden ýaýrapdyr. Meselem: Troýanyň eteginde heläk bolan urşuwy.

Sarpedony göterip barýan ölüm hem-de Uky gatanly şekillendirilipdir.

Ýeňsiň Hudaýy Nike we Mifleriň köp beýleki personajlary-da ganatly şekillendirilipdir. Wawilonylaryň miflerinde-de Marduk, Tiomat, Iblis Labortu we beýlekiler arkasy ganatly şekillendirilýär.

Käwagtlar bize, guşa münüp uçup barýan adamlaryň suratlary duşýar. Eger-de bu erteki bolmasa, ýa-da başga planetadan gelen adamlaryň uçuş serişdeleri bolmasa, onda olar näme?

Olar mümkingadar guş şekilinde ýasalan planerler bolsa gerek, belki-de guşuň özüdir. Paleontologlara ganaty 6 □ 7 metre ýetýän guşlaryň galyndylaryny gazyp-agtaryp tapmak köp gezek miýesser bolupdyr, emma adamyň dörän wagtyna çenli ýaşadymyka?

Ony aýtsaň, häzirki zamanda hem adamy göterip alyp gidip biljek uly-uly bürgütlere duşulýar. Ýeri gelende aýtsak bir Gadymy Gündogar ertekisinde patyşa şeýle bir bitirmesi kyn ýumuş buýrupdyr. Ýagny ol: »Asmandan köşk salmaly» diýipdir.

Ertekiniň gahrymany bu işe uzak eglenmän girişiberipdir. Ol bürgütleri eldeki edipdir. Bürgütler oglanjygyň münüp oturan halysynyň dört çünkünden tutup, ýeňillik bilen asmana galypdyr. Oglanjyk ýokardan »Kerpiç alyp beriberiň!» diýip gygyrypdyr. Yöne ýerdäkileriň hiç biriniň bu işi başarıp bilmändikleri üçin samsyk hem zalym patyşa aldanypdyr.

Belki biz hem paleogaltaşyklar meselesinde şeýle ýagdaýa düşünýändiris. Muny geljek görkezse gerek.

• Bir bar eken bir ýok eken Marsly Hudaý bar eken

(Tassiliýadaky diwara çekilen şekil)

»Kosmosdan gelenler» baradaky gürrüňleriň iň meşhury »Marsdan gelen Beýik Hudaýyň» gaýanyň yüzüne çekilen skafandrly alty metrlik şekildir. Ol örän özüne çekiji bolup, şu günki güne çenli »Ylym we din» jurnalynyň »Sensasiýanyň aňyrsynda näme bar?» diýen rubrikasyny bezäp gelýär. Bu şekiliň kosmosdan gelenleriň» hasabyna goşuımagynyň taryhy şeýle:

1957-nji ýylда A.Lot diýen fransuz Tassili-n-Andjer (Aljirde, Sahara çölünde) diýen ýerde barlag geçirýär. Şonda ol gaýanyň

yüzüne çekilen adamlaryň, piliň, jirafanyň, antilopanyň, öküziň şekillerine duş gelýär. Gaýadaky şekilleriň arasynda aýratynam ırki döwürde çekilen, yüz keşbi anyk bildirmedik, stilleşdirilen, ýonekeýje adam şekilleri has köp eken. A.Lot şeýle diýip ýazypdy: »Bu şekiller örän ýonekeýje. Togalak kellesiniň ortasynda iki sany deşik bar. Biz köplenç daş görnüşinden olara marslylar diýýaris. Marslylar! Gör, sensasion reportaj üçin nähili mowzug!». »Reportaj» baradaky teklip göwünlerden turdy. Degişmäni hakykat diýip düşündiler. Şeýlelik bilenem »Marsdan gelen Beýik Hudaý» hakdaky çaklama döredi.

Geliň. Şekillere has anygrak seredeliň. Dogrudanam skafandra ýaly togalak şlýom bar, onuň hamala görmek üçin ýörite edilen deşigi-de bar. Şonuň bilen birlikde adagy ilkidurmuş zatlarda bar. Meselem: aýaklaryndaky we ellerindäki seçenekli bilezik, golundaky ok-ýaý, syrtyna daňylan guýruk, ýalaňaç ýagyrnysy. Beýleki suratlara seredeniňde »göz üçin ornuň» haýsydyr maskanyň, papagyň, takyrlanyp syrylan kellä çekilen alamatnyşanyň ýa-da toplanyp goýlan saçyň bir detalydyggyna göz yetiryärsiň.

Soňkusy aýratyn belläp geçmäge mynasypdyr. Kelledäki »göz üçin ornuň», »kosmosdan gelenleriň» aýal jynsa degililerine mahsusdyr. Demirgazyk Afrikada şu günki güne çenli aýallar saçlaryny depesine düýrläp pişge ýaly tolap, güýcli dartdyryp daňýarlar. Şonda olaryň kellesinde »bölek-bölek» saçsyz ýerler galýar. Bu bolsa »Marsly hudaýyň» kellesindäki »göz üçin orna» örän meñzeýär.

Alyn saçlaryny hem deň üç bölege bölüp ýogyn edip örýärler. Soň olary daňyp, sag hem-de çep tarapyndan sallap goýýarlar» diýip Saharany öwrenijileriň biri A. Gaudio ýazýar.

Onsoň hem käbir beýleki suratlar has-da geň. Olarda togalak şlemyň (anyklap geçişimiz ýaly □ kellesi) üstünde telewizoryň antennalaryna meñzeş zatlar çykyşyp dur. Şol suraty tutuşlygyna däl-de, umumy suratdan aýryp, bölekleýin seretseň, geň galdyryjy täsir döredýär. Ýone depesi antennaly »marslylar» özünü adaty adamlar ýaly ýonekeý alyp barýarlar: tans oýnap bökjekleşip ýörler. Köp aýallaryň göwüsleri açık,

sagrysy giň, boýnuna monjuk, ellerine bilezik, billerine daňy dakypdyrlar. Hut şonuň üçin-de olar »marslylar» däl-de, adam eken. Kellelerinde göterip ýörenleri-de antenna däl-de, küye ýa-da sebet diýen netije öz-özünden gelip çykýar. Galyberse-de Aziýada we Afrikada aýallaryň şeýle sebetleri depesinde ökdelik bilen göterip ýörendigini häzir hem görmek bolýar.

• »Dogular» näme üçin ýumjarýarlar?

(dogularyň statuetkalary)

Beýleki planetalardan gelen paleowizitçileriň skulptura portreti hökmünde »dogularyň» özboluşly, keramikadan ýasalan skulpturasyny görkezýärler. Olar neolit zamanynyň (b.e.önü IV-II asyrlar) »Dzemon» döwrüne degişlidir. »Dzemon» ýüp bilen çekilen nagyş diýen manyny aňladýar. Şol döwrüň zatlarynda köplenç şeýle nagyşlar bolany üçin, oňa şu ady beripdirler. Käbir barlagçylar olary aýnlar diýilýän halkyýetiň ata-babalary döredendir diýip çaklaýarlar. Ýapon taryhçylary we sungaty öwrenijileri, şol sanda Ienaga Saburo, dzemon döwrünü ilkidurmuş ýapon medeniýetine degişli diýýärler. Emma, biziň pikirimizce, birinji çaklama hakykata has ýakyn bolsa gerek.

Dogular ulla, egri aýakly, gurjaga meňzeş figuralardyr. Kosmosdan gelenleri söýüpeleriň pikiriçe, olar çeňňekler kemerjikler, gözenejikler doly bolan özünde-de spiral şekilli galaktikanyň suraty çekilen skafandr geýnipdir, kellelerinde bolsa ullakan gözäýnegi hem-de dem almagy ýeňilleşdirýän süzgүç bolan sopbaç bardy. Onuň szük gözleri Tassiliýadaky freskalary ýatladýardy.

Statuetkanyň kostýumy, balagy bilen goşup tikilen halada meňzeýärdi. Umuman, köp statuetkalar »adama» has ýakyn çalym edýärdi. Onuň szük (gündogarlynyňky) gözlerinden başga-da burny, agzy, aýal göwüsleri, giň ýanbaşy, elliñde barmajyklary-da bar. Şol statuetkalaryň köpüsünde aýaldygyny bildirýän alamatlar bar. Munuň özi onuň matriarhat döwrüne degişlidigindem habar berýär. Ol wagtlar döreýsi, hasyllylygy, ýasaýşy aýalyň obrazy bilen baglanychdyryardylar.

Eger-de »aýnalar çaklamasyndan»ugur alsak, onda »spiral

şekilli galaktika» hem düşnükli bolýar. Bu bary-ýogy geýime salnan nagyşdyr ýa-da ýylany aňladýan tagma-bellikdir. Ýylan ýa-da »çuf-kamun» (Kuýaşyň hökmdary) aýnlarda Günüň hojaýyny hasaplanypdyr. Düýrlenip ýatan ýylan günüň tegelegini, süýnüp barýan ýylan hem, ýyldyrymy aňladypdyr. Spirallar Güne çokunýan köp halkyétler üçin mahsusdyr.

Süzük gözler näme? Bu diňe hudojnigiň suratyň täsirliliginı artdyrmak üçin ulanan täri bolsa gerek. Suzük gözler Altyn depeden (Türkmenistan), Ifden (Sudan), Urdan tapylan statuetkalarda hem bar eken. Käbir ylmy-barlagçylar »gelenleriň» garşysyna, şeýle çaklamany öñe sürüärler. Ýagny, olar garyn hem-de günüň ýagty şöhlesinden goranmak üçin Mongoliýada, Tibetde hem-de bizde Demirgazykda ulanylýan agajyň gabgyndan ýasalan äýnekdir diýip çaklaýarlar.

• **Ýelek dakynan marslylar**

(papaklar hem-de antennalar)

Käbir awtorlaryň öz işlerinde beýleki planetalylaryb paleowiziti hakdaky, ol ýa-da beýleki bir maglumaty ýatlatmagy, ýaňzytmagy okyjylaryň pikirini garjaşdyrýar. Gynansak-da kähalatlarda bir zat hakda ýarym-ýarty aýdyp goýmak, onsoňam »şol bir zady ýüzlerce gezek gaýtalap durup bolmaza» hem »kosmiki mistizme» getirýär. Düşünilmédik, çala düşünilen, barlanmadık faktlaryň özi örän köp eken. Göräýmäge bu juda bir zyýansyz zat hem däl eken. Emma, düşündirmezlik we düşnüsizlik, olara düşünibem, düşündiribem bolmaýar diýen ynamy döredýär.

Gümana hasaplanýan faktlaryň çeşmeleri bize örän oňat mälim. Olaryň biri-de »Kosmosdan gelenler» babatynda aktiwist, »Geljek hakda oýlanmalar», »Ýyldyzlara tarap yza», »Hudaýlaryň at arabasy?» atly kitaplaryň awtory E. Denikendir. Ol gallaşdyryjy däl, ýöne şu mesele bilen juda bagry badaşan adamdyr.

Kosmosdan gelenleriň birini E.Deniken Gindenstruptda (Daniýa) kümüş tabakdan »tapypdyr». Ol tabakda kellesinde haçjaly antennasy bolan, eline ýylan alyp duran adamynyň şekili bar

eken. Onuň gapdalynda sugunyň şekili bolup, kellesinde edil adamdaky ýalyn »antenna» bar eken. Astronawt-kosmosdan gelen däl-de, eýsem, keltleriň hudaýy Kernunnos bolup, sugun hem hut şonuň simwolydyr. Wol Kamonikadan (Italiýa) tapylan figura hem »kosmosdan gelenleriň» hataryna geçirilen şeýle zatlaryň biridir. Ýone haýran galmaly. »Üç doganlar» (Fransiýa gowagyndan tapylan, sugunyň şahlary çykyp duran hamyny geýnen dünýä belli »jadygöýüň», »kosmosdan gelenleriň» hataryna goşulmaýsyny diýsene.

Ýeri gelende aýtsak, dürli halklaryň baýramçylyklarynda sugunuň, geçiniň sygyryň şahlary giňden peýdalanylýar. Bökjekleşip ýören adamlar jynlaryň, arwahlaryň, ruhlaryň, döwleriň, öküzleriň beýleki elhenç zatlaryň keşbine meňzeş eşikleri we maskalarylary geýýärler. Orta Aziýadaky derwüşler we Rusdaky şatyrlar »geçiniň» (we öküzüň) keşbine girip bökjekleşer eken.

Dürli taýpalaryň owadan, her reñkdäki ýelek gysdyrylan papakly ritual oýunlaryny oýnandyklary hemmelere mälimdir. Häzirki awçylaryň papaklaryna ýelek gysdyrmasy hem şol döwülerden gelip ýeten »endikdir». Stilleşdirilen suratda ýelegi doğrudan-da antennalardan tapawutlandyrmak kyn. Munuň özi oñaýly. Şonuň üçin-de Inwodaky (ABŞ, Kaliforniýa) surat hem astronawtlaryň hasabyna geçdi. Ol suratda »indeýleriň» kümbetindäki özboluşly egrem-bugram çyzyklar bolsa-da, ýelekleri ýogyn-ýogyn antennalaryň toplumy diýip kabul edýärler.

Braziliýadaky sekiz metrlik suratlary hem »ýyldyzlardan» gelen myhmanlaryň hataryna goşýarlar. Ýogsam olaryň ellerinde we aýaklarynda günorta amerikaly indeýleriň adaty bezegleri mese-mälim bildirip dur. Tassiliýadaky E.Denikeniň aýratyn söýgi bildirýän »ýüzýän şekilini» hem, şulara »dörtantennalylara» goşmak bolar. Olaryň kellesindäki dört örulen saçyny antenna hökmünde kabul edýärler. Ýone olaryň haýran galmaly ýogyn elliři skafandryň ýeñini ýada salyp kesel, çišden habar berýän bolsa gerek. Awstraliýadaky iki sany kosmosdan gelen diýilyäniň üstümizden gülüp durana meňzeýän şekillerinde-de ýabany taýpalarynyň adamlarynyň tumşuklary hem-de billeri

bildirip dur.

Şu topara Ýapon fantastlarynyň hem »kappa», ýagny suwub astynda gizlenip ýörän »gamyş adamlary» hem degişlidir. Kappalaryň» aýagynda ýüzungüçleri □ lastylar, ellerinde-de yüzüş ellikleri bar. Bu zatlaryň ikisi-de deñiz ýakasy ýurtlarda has gadymdan bări mälîm bolup, bir wagtlar Leonardo De Winçi tarapyndan beýan edilendir.

»Kappalaryň» gözlerinde □ ýonekeý yüzüş äýnekleri bar. Şeýle äýnekleri Orta ýer Deñzindäki guwwaslar peýdalanar eken (XVI asyr) »Kappalaryň» dem alýan turbalarynyň ýonekeýligi, olaryň ýerlidigini aýdyň görkezýär. Kellelerindäki örulen saça meñzes antennalary, çuw ýalaňaç bolup dür gözleýän hem-de adam garasy görnenden zym-zyýat bolýan ýapon aýallary hakdaky pikire itekleyär.

Kosmonawtlaryň esasy alamatlarynyň biride skafandralaryndaky gorag şlemydyr. Gelin »elhençligiň atasy», Gizadaky Herfen sfinksynyň, hem-de Tutankhamonuň tylla maskasyny alyp görelin. Olaryň kellesinden çykyşyp duran zat näme? B-ee, olar doğrudanam yüzünden aýnasy aýrylan skafandryň şlemymyka?! Her zat oýlamak mümkün, ýöne gynansakda beýle däl. Ol »klaft arap ýurtlarynda erkek adamlaryň kellesine daňýan ýaglygy.

Isledigiňce fantaziýa urup oturmaly. Hudaýlar Sohmetiň, Hathoruň, Ranyň, goý ýene-de Tutankhamonuň hem diýeli kellesindäki düşnüsiz papaklar näme? Ýerlileriňkä meñzänok! Antennalar-a □ ujy egremçeli gaňyrçaklar, şöhle serpikdirijileriň □ ýöne ullakan ýeleklerdigini, lokator diýilýäniň □ Günüň simwoliki sekilidigini »antennalarynda» ýaha goçlaryň çyrmaşyp giden şahy, ýa-da Orta Aziýa kepjebaşlarynyň täsin aralaşan guýrugy bilen kellesidigini aňmak bolýar. Kelläne geýilýän şeýle »papaklaryň» parslarda, meselem Kiriň guburynda... bolandygy mälimdirdir. Şeýlelikde »astronawtlaryň» aslyna ýetmek kyn däl. Ýöne gözleg gerek...

• **Ol adama meñzes bolupmyka?**

(köp-ellilik we başgalar)

Fantast-ýazyjylaryň eserlerinde biz beýleki planetalylary

dürlı şekilde görýärис. Ägirt uly we kiçijik elsiz we köpaýakly ә aý garaz nähilisi ýok diýsene. Teratologiya ýüz tutsaň (grekçe »Teras« ә elhenç sözünden) täsin zatlar az däl. Gündogar Aziýanyň medeniýetini ýatlalyň. Bu ýerdäki diniň köpýzlilikti we täsinligi ýewropalylary haýrana goýýardy. Buzdizmiň hem-de induizmiň hudaýlary (Buddha, Kali, Şiwa we başgalar) düşnüsiz we geñ görünýär. Osminog ә adamlar ýaly olaryň birnäçe eli bar. Şeýle köp elliligi »kän zat başarmagyň, köpkelliligi-de, ähli zady görmegiň» hem-de köp bilmegiň simwoly hökmünde kabul etmek bolar. Eger-de birden bu ýöne simwol däl bolsa näme?

Talañçylaryň we ganhorlaryň howandary hasaplanan dört elli hudaý Kali ә fantaziýamy, simwoliki obrazmy, ýa-da birwagtlar bolup geçen hadysanyň ýaňymy? Her näçe geñ görünse-de, soňkusy mümkün ýaly görünýär. Sebäbi köpelli ýa-da köpkelleli adamlaryň dogulaýmagy bolup biljek zatdyr. Onsoň hem, şeýle ýek-tük hadysanyň gadymy ekreňleriň halky, hökümdarlary gorkuzmak üçin, şonuň bilen birlikde-de öz hökümdarlygyny berkitmek üçin peýdalanan bolmaklary juda mümkün. Soňlugu bilen bilen bu ýagdaý ajaýyp ertekileriň, rowaýatlaryň, täsin statuýalaryň we barelefleriň döremegine getirendir.

Adamzadyň taryhynda mediklere haýsydyr bir kemsi bolan: ösgün saçly, hamyteňnel, guýrukly, ýekegözli, dörtaýakly dörtelli we ş.m. onlarça, ýüzlerce – çagalaryň dogulan halaty duş gelipdir. Meselem: Şotlandiyada bir gövrede iki kellesi bolan ýetginjeginiň ýetişendigi mälimdir. Ony daşyndan synlan adamlar elheder alypdyrlar. Üstüsine-de onuň her kellesi öz başına birnäçe dil bilyän eken, hersi ökde sazanda bolupdyr, kähalat olaryň ikisiniň höwesi ters gelýän eken, şeýle ýagdaý köplenç dawa bilen gutarypdyr.

1965-nji ýylda (No 8) »Tehnika ә molodeji« jurnaly, çatalbadan ýokarsy iki sany meňzeş aýratyn gövre, aýaklary bolsa diňe iki bolan gyz uýalaryň bir organizm ýaly bolup ýaşandyklary hakda ýazypdy. Şeýle-de »iki yüzli Ýanus« ýaly çagalaryň we başga-da şuňa meňzeş şekilde doglan çagalaryň bolan halaty hakynda ýazypdylar. Ýeri gelende aýtsak şeýle ekizlerden adamlar örän gorkupdyrlar, hem-de olary keramatly hasaplapyrlar. Olaryň

adyna bir zodiak nyşanynyň berilmegi-de muňa şaýatlyk edýär. Iki kelleli adamlaryň, haýwanlaryň suratlary we statuetkalaryda seýrek däl.

Biziň günlerimizide-de, döwürleýin metbugatda ýabany tebigatda ýa-da oba hojalygynda □ iki kelleli ýylanlaryň, çarlaklaryň jüýjeleriniň, köp aýakly we şahly, goýun, geçileriň, sygyrlaryň, jandarlaryň dogulýandygy hakyndaky habarlar peýda bolup durýar. Bizi geň galdyrýan zatlar, ata-babalarymyza hem täsin görünipdir. Sestroreňk zawodynyň masterewoýy I. Ponrujew tarapyndan getirilen iki kelleli göle Peterburg Kunst – Kamerasyň ilkinji eksponatlaryň biri boldy.

• Kosmonawtlar her ýerde bir hili

Käwagtlar biz elimize çaganyň çeken suratyny alyp synlanymyzda, onuň manysyny diňe awtoryň özi düşündirip bilýär, onda-da şol suraty çeken günleri: Ýeriň yüzünde düşündirişi ýitip giden suratlaryň näçesiniň bardygyny göz öňüne getirmek hem kyn. Şonuň üçin-de »Kosmosdan gelenleri» ideýasynyň tarapdarlary »Ähli zada» düşündiriç talap edip özleri üçin amatly, has dogrusy ýeňillikli ýagdaýy eýelediler. Sebäbi käbir zatlary inkär etmek köplenç mümkün däl. Loşka laýyklykda çemeleşýärler. »Okkam almazyny» peýdalanmak isleýärler. Olar mysal alnan faktý real zatlar bilen düşündirmäge synanyşýardylar. Emma, Okkam almazynyň täsirinden daşarda-da »dürüli», örän çylsyrymly fantastiki apparatlary bolan gipotezalaryň uly çägi galýar. Şeýle »çäkden daşary» gipotezalaryň biri-de adamlar üçin düşnüsiz wakalaryň we hadysalaryň »kosmosdan gelenler» wersiyasy bilen düşündirmäge synanyşylmagydyr.

Diýeliň: köp rowaýatarda niredendir bir ýerlerden duýdansyz bolýan we ýitip gidýän täsin adamlar hakda ýatanylýar. Yönderrew munyň sebäbini Ýerden daşardan gözlemek gerek däl: Ýer uly, gadym wagtda adamlar öz taýpasy bilen goňşy ýasaýan taýpalar we halklar hakynda hiç zat bilmeyär eken. Onsoň hatda XIX asyrda-da kim bilýär, nämeler çaklanmadık, uzak ýerler hakda gürrüň hem edip oturmalyň... Galyberse-de biziň Ýer

planetamyz ◻ togalakdyr. »Nireden geldiňiz?» »Şeýleden» diýip »gelenler» elini gorizontdan aňryk salgaýar. Şol döwrüň öýdeçileriniň düşündirişlerine görä, gorizontdan aňyrda asman bar eken. Ol biçäreler gorizontdan aňyrda »dünýäniň aýak ujynda», görülmedik ýurtlaryň, deňizleriň, şäherleriň döwletleriň bardygyny nireden bilsinler. Şeýlelik bilenem »'Asmanyň ogullary», »Günüň perzentleri» hakdaky legendalar döräpdir. Şeýle legendalaryň arasynda »beýleki planetalylar» hakynda hakykat hem bolaýmagy mümkün, ýone ony nädip açık ◻ aýdyň etjek?

Geliň ýewropaly syáhatçylary nähili garşylandyklaryny, olar hakda nähili täsin zatlar gürrüň edendiklerini ýatlalyň. Olar üçin adaty gaýyklar hem-de arabalar, atlar we itler örän geň, gorkuly görnüpdir.

Ulalmalar az bolmandyr. Ýone köp zada akyl ýetirse boljak. Ertekilerdäki »mis» we »demir» adamlar başga planetadan gelenleriň skafandry däl-de, söweşijiniň demir sowutlarydyr. Eliň ujundaky otlar ◻ lazermi? Belki-de grek ody fakeldir? Belki ýalpyldayán gylyçdyr? Ýada Sama? Geliň N.N.Mikluha-Maklaýyň papuaslaryň onuň goşlaryna seredişleri hakynda aýdanlaryny ýatlalyň. Şonda »Gelenlere» degişli edilýän köp zatlar düşünükli bolar.

Onsoňam, iň esasy zat bu däl. Haýran galmaly, biz näme üçin olary özümüz ýaly adamlardyr öydýärис?!

Olar adama meňzeşdir, özleri-de adam ýaly oýlanýan bolmaly diýen pikir nireden tapyldy? Şuny aýratyn bellemek gerek, sebäbi »myhmanlaryň» gelendigi bilen baglanychdyrylýan ähli zatlar adamyň tebigata, äleme, aragatnaşyga bolan garaýşynyň çäklerinde degşirilip görüldi. »Adam bilen baglanychsyksyz» faktlar näme? Biz olary hasaba alýarysmy?

Biz »gelenleriň» özünü we yzyny (AUZ) hakdaky habarlardan ugur alyp, şolar-a biziň golaýymyzda bir ýerde bolmaly diýip, aktiw gözleg işlerini, alyp baryp bileris. »Gelenleriň» nirededir bir ýerde yz galdyryp, özem şony bilgeşleýin edip giden bolmaklaram, onuňam göze dürtülip duran mese-mälim zat bolmagyda-da ahmal. Ýone adamlaryň şol yzlary düşünmäge »ösüp yetişmändigi» ýa-da ol yzlary duşundan geçip giden ösüş

ýolumyzyň başga bolanlygy sebäpli bolmagymyz, şonuň üçinem ony
hiç wagt tapmazlygymyz mümkün.

Her halda biz olara garaşýarys, şeýle duşuşyga umyt
bildirýärис. Sizi bizi eşidýäñizmi »kosmosdan gelenler?»
Duşuşyga çenli!

A.Arefýew, L.Fomin.

(»Tehnika – molodeji» jurnalyndan).

Terjime eden: Arazbayý ÖRÄÝEW.

»Ýaş kommunist» gazeti, 1987. Geň-taňsy wakalar